

Branschstrukturen

Västerbottens län

Stor manlig överrepresentationen i byggindustrin och jord- och skogsbrukssektorn - **S**törst andel kvinnor finns inom hotell och restaurangbranschen samt parti- och detaljhandeln - **A**nnorlunda branschstruktur i en majoritet av länets kommuner jmf riket - **T**illverkningskommuner och tjänstekommuner - **T**jänstesektorns förädlingsvärde lägre än tillverkningssektorns i de flesta av länets kommuner - **S**ys-sättningsstillväxten högst i tjänstesektorn, lägre i tillverkningssektorn och negativ i råvarusektorn - **F**lera av de delbranscher inom tjänstesektorn som vuxit mest i länet är geografiskt utspridda i länet - **D**e delbranscher inom tillverkningsindustrin som vuxit är i högre utsträckning koncentrerade till färre kommuner - **D**e delbranscher som vuxit mest åren 1994-2008 är företagstjänster, byggindustri, transportmedelsindustri, datakonsulttjänster och hotell och restaurang - **D**e delbranscher som har krympt mest sysselsättningsmässigt är jordbruk och serviceföretag till jordbruk, träindustri, förlag grafisk och annan produktionsindustri samt utvinning av mineral

Meddelande 1-2011

ISBN 978-91-979678-0-8

REGION
VÄSTERBOTTEN

FÖRORD

Regionförbundet Västerbottens län publicerar meddelanden samt rapporter om länets och omvärldens utveckling. Syftet med publikationerna är att stärka kunskapen om regionen och därigenom bidra till en ökad förståelse kring regionens möjligheter och utmaningar.

Meddelandet "Branschstrukturen i Västerbottens län" ger en övergripande bild över hur olika branscher bidrar till regionens utveckling, främst sett utifrån det sätt som branscherna genererar sysselsättning i regionen. Meddelandet ger också information om branschernas bidrag till länets och kommunernas samlade förädlingsvärde, branschernas lokalisering i regionen samt de varu- och tjänsteproducerande respektive råvaruproducerande sektorernas inriktning i Västerbottens län.

"Branschstrukturen i Västerbottens län" vill skapa en grund för en fortsatt diskussion och analys kring frågor rörande näringslivets inriktning och lokalisering i regionen samt ge inspel till fortsatta frågeställningar, kring hur åtgärder riktade mot regionens näringsliv, bäst kan utformas för en hållbar regional och lokal tillväxt.

Samtliga data i meddelandet är inhämtat från rAps -RIS och har bearbetats av Region Västerbotten. Valet av studerad tidsperiod påverkar alltid resultatet i denna typ av framställningar. Sysselsättningen i branscher påverkas av faktorer som är mer eller mindre temporära som konjunkturer, nedläggningsbeslut eller förändringar i inrapporteringar och kategoriseringar. Vi har i största möjliga mån försökt att välja tidsperioder och statistik som minimerar effekten av dessa faktorer.

Meddelandet är framarbetat av Niklas Gandal, Regionförbundet Västerbottens län.

Thomas Westerberg
Planeringschef
Region Västerbotten

BRANSCHSTRUKTUREN – EN VIKTIG PUSSELBIT FÖR ATT FÖRSTÅ MÖJLIGHETERNA TILL UTVECKLING

Sysselsättningen inom industrisektorn nådde sin maximala andel av svensk arbetsmarknad i mitten på 1960-talet. I mitten av 60-talet var industrisektorn i Sverige som störst sett till dess andel sysselsatta på arbetsmarknaden. Därefter, sedan slutet av 60-talet återfinns mer än halva arbetskraften inom tjänstesektorn. Den huvudsakliga anledningen till detta är en teknisk utveckling inom basnäringarna och tillgången på billig energi. Detta har medfört att antalet sysselsatta i industriell produktion har minskat trots att den industriella produktionen har ökat.

Brytpunkten mellan tjänste- och industrisektorns betydelse för svensk arbetsmarknad skedde i samma tid som Västerbottens befolkningsmässiga och sysselsättningsmässiga brytpunkt. Fram till början av 1960-talet fylldes Västerbotten med befolkning och arbetskraft, de långa avstånden och den glesa befolkningsstrukturen till trots, för att därefter uppvisa en på många håll betydligt svagare utveckling. Stärkt konkurrens från andra länder, avseende export utav naturresurser är en bidragande orsak till stagnationen; en stark produktivitet utveckling i de råvarubaserade näringarna, med minskat arbetskraftsbehov som följd är en annan anledning medan en stark urbaniseringsprocess, riktad emot Sveriges och Europas storstadsregioner, utgör en tredje orsak.¹

Det är lätt att anta att befolkningsminskningen och sysselsättningsnedgången bland flertalet av Västerbottens kommuner sedan 1960-talet beror på en avsaknad av omstrukturering av näringslivet från ett industri- till ett tjänstesamhälle. Men ett sådant antagande är endast delvis sant. Flertalet kommuner i regionen har en större del av de förvärvsarbetande i näringslivet inom tjänsteproducerande näringar. Däremot är andelen anställda inom tjänstenäringarna betydligt lägre än motsvarande mått för riket. Detta kan tolkas som att kommunerna i Västerbottens län till störst del är tjänsteproducerande samhällen, men att de traditionella varuproducerande näringarna i kommunerna fortfarande väger tungt i ett jämförande nationellt perspektiv.

Utvecklingen i en region beror på en rad olika faktorer. Att en region växer alternativt minskar i befolkning, förmögenhet och attraktion baseras på hur regionens konkurrenskraft står sig relativt andra regioner. Den regionala konkurrenskraften i sin tur beror på det utbud som regionen har att erbjuda och hur detta utbud i sin tur matchar efterfrågan hos medborgare, näringsliv och övriga aktörer vad det avser livs- och boendemiljöer, arbete och utbildning etc.

En region och dess kommuners branschstruktur är en del som speglar regionens position i ett internationellt perspektiv tillika regionens efterfrågan på arbetskraft. Branschstrukturen i Västerbottens län är en översiktlig rapport som beskriver inom vilka branscher länets förvärvsarbetande finns. Rapportens syfte är att ge en översiktlig beskrivning som kan utgöra en grund för vidare analyser på området samt som ett diskussionsunderlag för utvecklingsfrågor. Den offentliga sektorn har lyfts ut ur de flesta delarna i denna rapport, i syfte att tydligare belysa det privata näringslivets struktur.

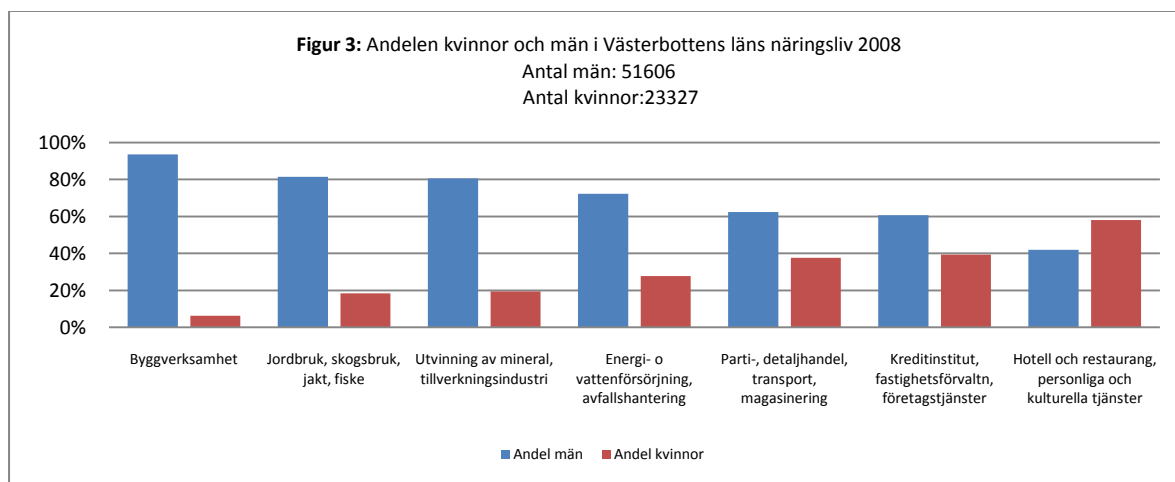
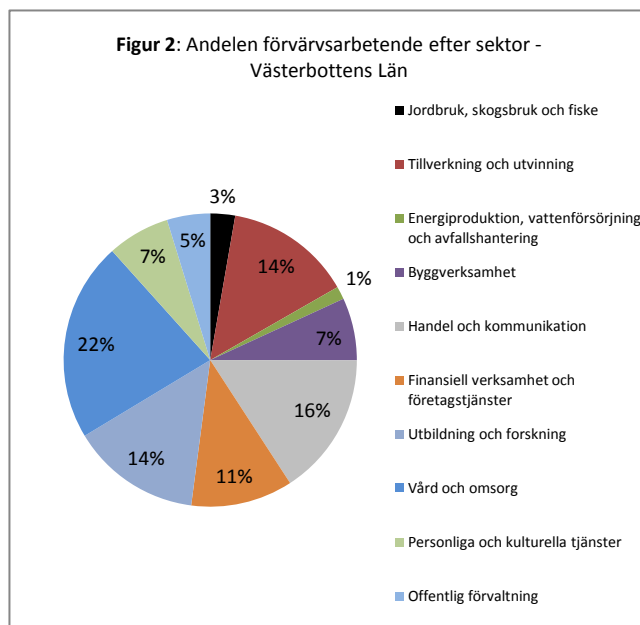
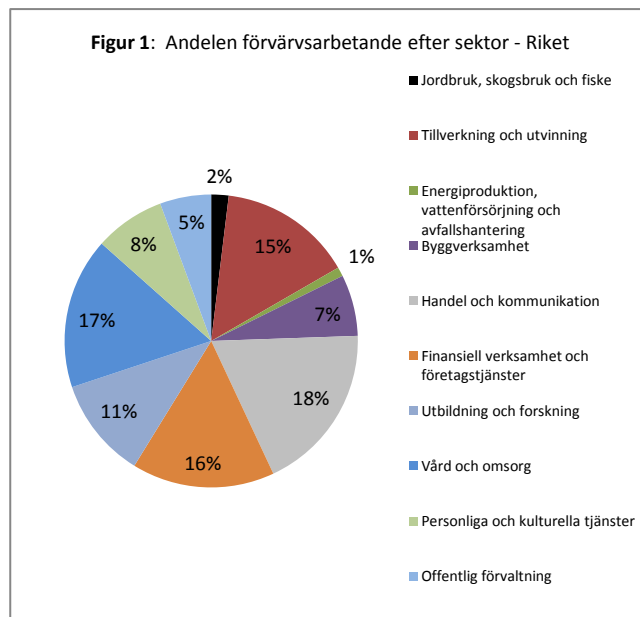
¹ Westerberg, T. (2010), "Västerbotten en stark region i Europa – Analys", Region Västerbotten

STOR OFFENTLIG SEKTOR I VÄSTERBOTTENS LÄN

Västerbottens län har en högre andel förvärvsarbete inom offentlig sektor jämfört med riket i helhet, vilket illustreras av de tårtbitar som har blå färgton i figurerna 1 och 2. Det är framförallt vård- och omsorgssektorn som är större (22 % jmf 17 % i riket), men även utbildnings- och forskningssektorn är större i länet relativt riket. En branschstruktur där den offentliga sektorn utgör en stor aktör speglar en utmaning för regionen. Ett riktmärke de senaste åren har varit att sex av tio universitetsstudenter inte ser den offentliga sektorn som sin kommande arbetsgivare. Vidare genererar de offentliga arbetsställena betydligt lägre förädlingsvärden än det privata näringslivet något som i sin tur avspeglas i de ekonomiska resultat som regionen förmår att visa upp, i ett nationellt och internationellt perspektiv. I Västerbottens län genererar den offentliga sektorn omkring 19 procent av regionens förädlingsvärde medan offentlig sektors bidrag till det nationella förädlingsvärdet endast uppgår till 14 procent.

NÄRINGSLIVET I VÄSTERBOTTENS LÄN - MÄNNENS ARBETSMARKNAD!

Andelen förvärvsarbete män i åldrarna 20-64 år är 76,2 % i Västerbottens län. Andelen förvärvsarbete kvinnor i samma åldersgrupp i regionen är 73,6 %. Motsvarande andelar i riket är för män respektive kvinnor 76,8 % och 74,2 %. Dessa data speglar hela arbetsmarknaden. Exkluderar vi offentlig sektor vilket vi gör i den här rapporten, blir bilden en helt annan. Anledningen är den stora andelen kvinnor i regionens offentliga sektor och stora andel män i det privata näringslivet. Andelen män respektive kvinnor i Västerbottens näringsliv illustreras i figur 3.

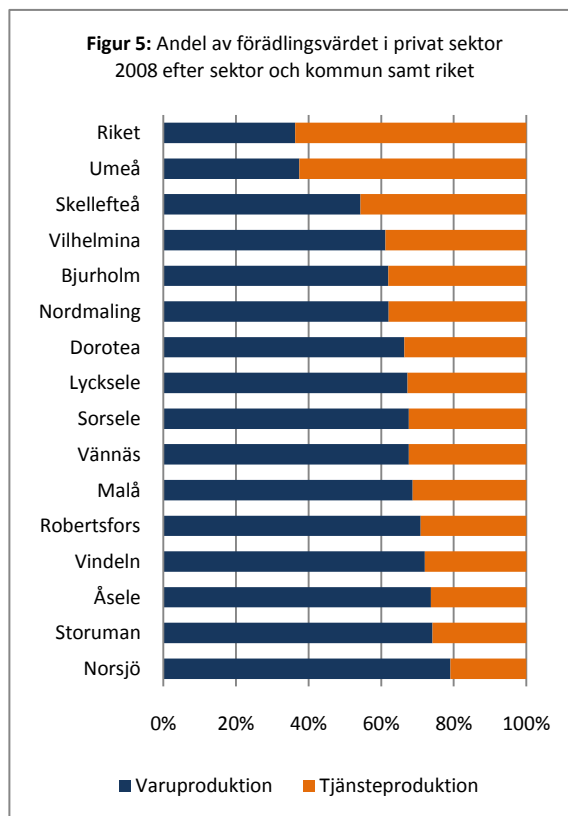
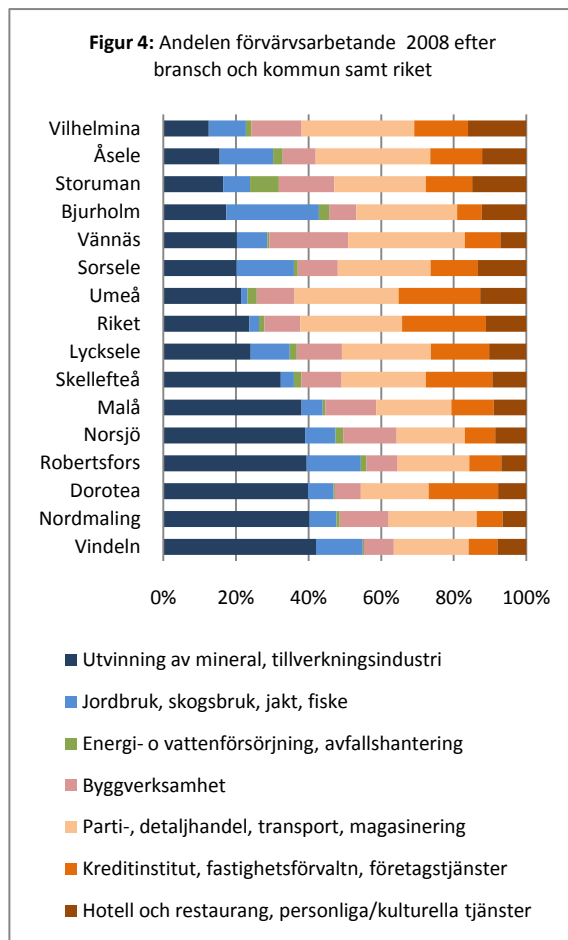
Näringslivet i Västerbottens län är således könsegrerat. Inom ekonomiskt viktiga och andelsmässigt stora branscher som tillverkningsindustrin är endast 20 % av de förvärsarbetande kvinnor. Det finns en något högre andel kvinnor inom parti-, detaljhandel transport, magasinering samt kreditinstitut, fastighetsförvaltning, företagstjänster jämfört med de övriga yrkeskategorierna. Inom hotell- och restaurang, personliga och kulturella tjänster är kvinnorna något fler än männen.

TJÄNSTESEKTORN - MOTOR FÖR LÄNETS SYSSELSÄTTNING

Figur 4 beskriver fördelningen av antalet förvärsarbetande inom ett antal sektorer. De två blå nyanserna beskriver andelen förvärsarbetande inom varuproduktion, det vill säga råvaruproduktion och jordbruk samt tillverkningsindustrin, och de andra färgerna visar andelen förvärsarbetande inom tjänstesektorn. Många av kommunerna i inlandet har en hög andel förvärsarbetande inom tjänstesektorn vilket är tydligast i Vilhelmina (78 %). I dessa kommuner utgör även hotell- och restaurangbranschen en stor andel av tjänstesektorn i jämförelse med andra kommuner. De kommuner som ligger nära Umeå respektive Skellefteå kommuner har i kontrast en större andel förvärsarbetande inom varuproduktion, med det tydligaste exemplet i Robertsfors där över hälften av de förvärsarbetande hittas inom denna sektor. Branschstrukturen i Umeå kommun är den som mest liknar strukturen i riket. Umeå, i likhet med riket, skiljer sig från de flesta andra kommunerna i Västerbottens län i det att andelen som förvärsarbetar inom företagstjänster m.m. är större. Även Dorotea kommun står ut i sammanhanget genom att ha en stor andel förvärsarbetande inom tillverkningsindustrin, samtidigt som andelen förvärsarbetande inom sektorn företagstjänster är den högsta i länet, vilket kan förklaras av några stora aktörer inom dessa branscher i en befolkningmässigt liten kommun.

VARUPRODUCERANDE NÄRINGAR STÅR FÖR DET STÖRSTA FÖRÄDLINGSVÄRDET

För att komplettera bilden belyser figur 5 det förädlingsvärde som genereras i varuproduktionen respektive tjänsteproduktionen. Figuren visar att även om andelen förvärsarbetande inom tjänstesektorn i många kommuner är hög, är förädlingsvärdet jämförelsevis lågt i förhållande till tillverkningsindustrin. I en del kommuner med en stor andel förvärsarbetande inom tjänstesektorn är ändå tillverkningsindustrins andel av det totala förädlingsvärdet i när-

ingslivet betydligt högre än andelen för tjänstesektorn. Umeå och riket kontrasterar här mot övriga länet genom att ha en tjänsteproduktion med högre förädlingsvärde i förhållande till tillverkningsindustrin.

I LÄNETS STÄDER FINNS DE STORA SYSSELSÄTTNINGSVOLYMERNA

I Umeå, Skellefteå och Lycksele kommuner återfinns närmare 80 % av länets befolkning. Skellefteå respektive Umeå kommuner är de största tätbefolkade områdena men även länets mer glesbefolkade kommuner har koncentration av befolkningen till mer tätbefolkade centra. Att länets kommuner skiljer sig åt i storlek speglar också spridningen – eller bristen på spridning av förvärvsarbete i regionen.

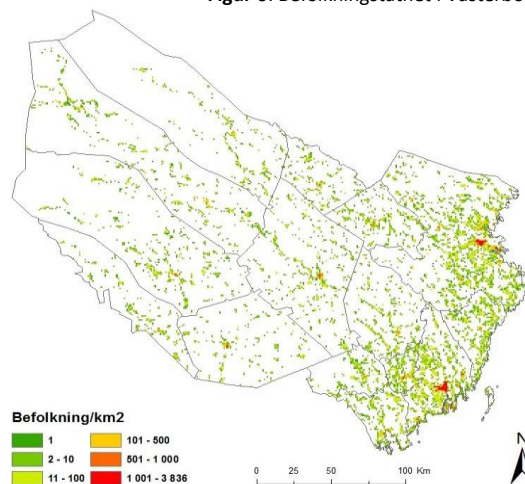
Tjänstesektorn är länets största näring, sett till antalet förvärvsarbete. Sektorn inrymmer drygt 46 000 förvärvsarbete av ca 69 000 i hela näringslivet. Vilka branscher som definierats som tjänstenärings finns i branschförteckningen på sista sidan. Cirka 80 % av de förvärvsarbete inom tjänstesektorn finns i länets två största kommuner.

På grund av att de stora skillnaderna i befolkningsmängd mellan länets två största kommuner och de andra kommunerna, så belyser figur 8 fördelningen av förvärvsarbete i länet exklusive Umeå och Skellefteå. Detta för att tydligare beskriva tjänstenärings fördelning mellan länets tretton mindre kommuner. I denna framställning hittas den största andelen förvärvsarbete inom tjänstesektorn i Lycksele kommun. Lycksele har, liksom ett antal andra kommuner som exempelvis Storuman och Vilhelmina, en högre andel av de förvärvsarbete inom tjänstesektorn relativt deras andel av befolkningsmängden. Detta indikerar att de i högre grad är tjänsteproducenter jämfört med de kommuner som har en lägre andel förvärvsarbete inom tjänstesektorn i förhållande till sin befolkningsandel.

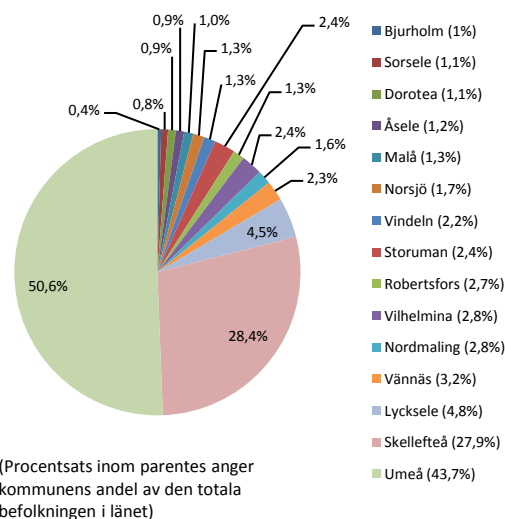
Av länets 69 000 förvärvsarbete inom näringslivet hittas cirka 22 000 förvärvsarbete inom varuproduktionen. Inom denna kategori placeras jord- och skogsbruk, utvinning av mineral och vattenkraft samt tillverkningsindustrin. Den stora branschen inom denna sektor är tillverkningsindustrin där 80 % av de förvärvsarbete inom varuproduktion hittas. Jord- och skogsbrukssektorn, mineralutvinning samt vattenkraft utgör små branscher vad gäller andelen förvärvsarbete inom kommunerna med några undantag. I Åsele och Vilhelmina kommuner är jord- och skogsbrukssektorn ungefär lika stor som tillverkningssektorn samt att andelen förvärvsarbete inom jord- och skogsbruk i Bjurholms kommun är större än andelen inom tillverkningsindustrin.

En stor majoritet av de förvärvsarbete inom varuproduktion, 70 %, finns i länets två största kommuner. Detta illustreras av cirkeldiagrammet i figur 9. I Umeå kommun är andelen för-

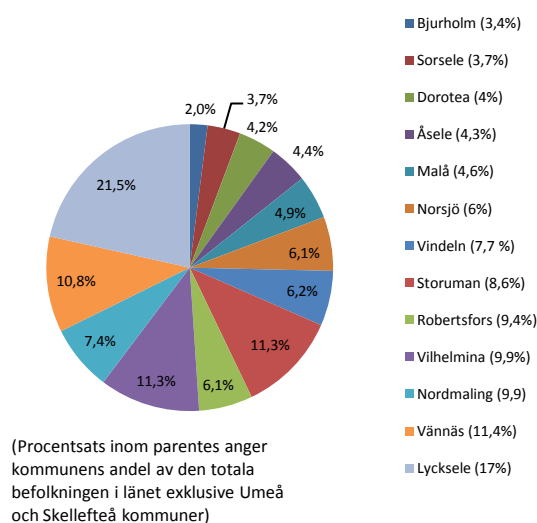
Figur 6: Befolkningsstäthet i Västerbottens län

Figur 7: Andelen förvärvsarbete inom tjänsteproduktion 2008 - kommunernas andel av totalt i länet

Figur 8: Andelen förvärvsarbete inom tjänsteproduktion i länet 2008 - kommunernas andel av totalt i länet exklusive Umeå och Skellefteå

värvsarbetande inom varuproduktion lägre än Umeås andel av befolkningen medan Skellefteå kommun har en stor andel av länets förvärvsarbetande inom sektorn i förhållande till sin andel av den totala befolkningen.

Figur 10 belyser fördelningen av förvärvsarbetande i länet exklusive Umeå och Skellefteå. Om länets två största kommuner exkluderas ur analysen hittas den största andelen förvärvsarbetande inom utvinning och tillverkning i Lycksele kommun, vars andel står i proportion till dess andel av befolkningen. Andra kommuner som Vindeln, Robertsfors, Norsjö och Nordmaling har dock en högre andel av de förvärvsarbetande relativt sina andelar av länets befolkning, vilket indikerar att varuproduktionen är särskilt viktig i dessa kommuner.

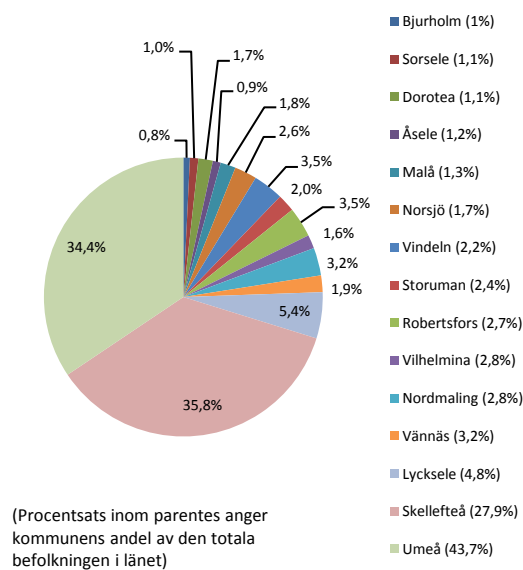
Det är naturligt att det finns ett samband mellan kommunernas befolkningsstorlek och kommunernas andel av förvärvsarbetande per sektor på regional nivå. Vad som däremot bör noteras är att andelen förvärvsarbetande i tjänstesektorn är betydligt mer koncentrerat till en kommun i länet – Umeå kommun, än vad fallet är för tillverkningsindustrin. Då det gäller sektorn varuproducerande företag har de två största städerna i regionen en lika stor andel vad avser förvärvsarbetande inom näringen. Bidraget från andra kommuner till det totala antalet förvärvsarbetande i branschen är också något högre i de flesta fall, relativt bidraget från dessa kommuner till tjänstenäringsarna.

DE STÖRSTA DELBRANSCHERNA INOM TILLVERKNING, TJÄNSTPRODUKTION RESPEKTIVE RÅVARUINDUSTRI

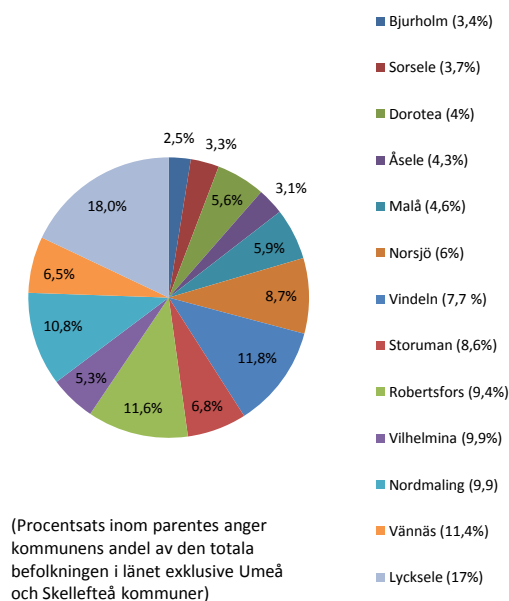
Följande tabeller studerar delbranscherna på den mest detaljerade SNI-nivån, femsiffrig SNI. Notera att på femsiffrig nivå redovisas inte antalet förvärvsarbetande inom delbranschen om antalet är mindre än fem. Detta på grund av sekretessskäl.

Rapporteringen av delbranscher utgår från tillverkande företag och tjänsteproducerande företag. I presentationen av delbranscher redovisas också råvaruindustrins största delbranscher. Detta utifrån den historiska roll denna sektor har haft i regionen och fortfarande har i många kommuner.

Figur 9: Andelen förvärvsarbetande inom varuproduktion 2008 - kommunernas andel av totalt i länet

Figur 10: Andelen förvärvsarbetande inom varuproduktion 2008 - kommunernas andel exklusive Umeå och Skellefteå

RÅVARUINDUSTRINS INRIKTNING

Från vad som kan utläsas i tabell 1 nedan så finns det en stor spridning av aktiviteter kopplat till skogsnäringen i länet. Alla kommuner har (2008) förvärvsarbete inom branschen *Produktion av skog på rot, leveransvirke m.m.* samt att de allra flesta kommuner har förvärvsarbete inom branscherna *Avverkning* och *Skogsvård*.

Tabell 1 beskriver de 9 delbranscher inom råvarusektorn som finns representerade i Västerbottens län. Drygt hälften av länets kommuner har också förvärvsarbete inom *Generering av elektricitet*, dock med en majoritet av de förvärvsarbetande i Skellefteå, Umeå och Storuman kommuner. Länets förvärvsarbete inom utvinning av malm är (2008) koncentrerade till Lycksele och Skellefteå kommuner. Flera av de agrara näringarna (redovisas ej i tabellen) är utspridda i länet och precis som inom råvaruindustrin är antalet förvärvsarbetande inom dessa näringar relativt liten, cirka 1300 personer arbetade inom sektorn 2008. Den största delbranschen inom denna sektor är *Mjölproduktion* med störst volymer i Skellefteå (175 förvärvsarbetande) och Robertsfors (90)

Tabell 1: Antalet förvärvsarbetande inom råvarusektorn 2008 efter kommun och delbransch.

Delbransch	Bjurholm	Sorsele	Dorotea	Åsele	Malå	Norsjö	Vindeln	Storuman	Robertsfors	Vilhelmina	Nordmaling	Vännäs	Lycksele	Skellefteå	Umeå	Delbranschen totalt
Produktion av skog på rot, leveransvirke m.m.	19	36	13	29	18	56	46	57	44	57	34	16	158	228	180	991
Utvinning av icke-järnmalm utom uran- och toriummalm													194	513		707
Generering av elektricitet				5		9		72		11	10		22	234	182	545
Avverkning	34	14	29	14		32	48	9		29	15	5	94	91	55	469
Skogsvård	6	5		34	9		14	5		5	11	5	42	25	29	190
Utvinning av sand, grus och berg	13					5		14		8				24	15	79
Virkesmätning												24		23	15	62
Övrig service till skogsbruk										5			5	9	10	29
Produktion av skogsodlingsmaterial														8	6	14
Antal förvärvsarbetande inom råvarusektorn (hela sektorn i kommunen)	74	55	46	86	33	103	109	157	47	118	71	50	517	1155	493	3114

TILLVERKNINGSINDUSTRINS INRIKTNING

Västerbottens läns tillverkningssektor speglar till viss del länets råvaruindustri med en majoritet av de större delbranscherna inom tillverkningsindustrin kopplade till vidareförädling av trä samt maskinindustri delvis inriktad mot skog- och gruvmaskiner. Tabell 2 beskriver länets 15 största delbranscher inom tillverkningsindustrin.

Tabell 2: Antalet förvärvsarbetande inom tillverkningsindustrin 2008 efter kommun och delbransch

Delbransch	Bjurholm	Sorsele	Dorotea	Åsele	Malå	Norsjö	Vindeln	Storuman	Robertsfors	Vilhelmina	Nordmaling	Vännäs	Lycksele	Skellefteå	Umeå	Delbranschen totalt
Tillverkning av karosserier för motorfordon; tillverkning av släpfordon och påhängsvagnar			159	17				16					26	147	2543	2908
Sågning			9		70	6	43	9	19	77	116	40	39	536	226	1190
Tillverkning av lyft- och godshanteringsanordningar					84									425	347	856
Tillverkning av byggnads- och inredningssnickerier	5				60	293	12				48	94	33	242	68	855
Metallegoarbeten	5		44	52			50	42	61		16	27	79	235	62	673
Tillverkning av pumpar och kompressorer							225				55			355		635
Annan gummiarutillverkning														531	51	582
Tillverkning av andra jord- och skogsbruksmaskiner					9		5	59				25	6		451	555
Tillverkning av medicinsk utrustning och instrument											11				452	463
Tillverkning av mjukt matbröd och färska bakverk			6	6		6					5	6	19	181	227	456
Tillverkning av kraftpapper och kraftpapp															354	354
Tillverkning av gruv-, bergbrytnings- och byggmaskiner							192			10				143		345
Tillverkning av läkemedel												16			313	329
Annan mejerivarutillverkning									11				5		293	309
Tillverkning av andra möbler			66		10				10				109	5	45	245
Antal förvärvsarbetande inom tillverkningsindustrin (hela sektorn i kommunen)	56	124	324	103	344	471	611	256	571	180	608	310	628	6446	7030	18172

Flera av delbranscherna har en geografisk spridning i länet, och främst då industrier baserat på trävaror. Stora koncentrationer av förvärvsarbetande inom träindustrin finns främst i Skellefteå, men även i Norsjö (*Byggnads och inredningssnickerier*) och Lycksele (*Möbeltillverkning*). Vissa delbranscher är kopplade till enskilda kommuner som exempelvis *Tillverkning av kraftpapp* i Umeå eller *Annan gummiarutillverkning* i Skellefteå. Tabellen återspeglar det mönster som framkom tidigare i rapporten, med större koncentrationer av tillverkningsindustri i vissa av länets kommuner. Sett över hela geografien är tillverkningsindustri baserad på trävaror en betydande näring och har olika steg av förädling representerade över länet. Bjurholm och Sorsele kommuner har tillsynes få eller inga förvärvsarbetande inom länets 15 största delbranscher inom tillverkningsindustrin. Detta kan delvis bero på att antalet förvärvsarbetande inom dessa delbranscher i sagda kommuner är mindre än fem, och att de därför inte redovisas, samt att kommunerna kan ha en annan inriktning på sin tillverkningsindustri.

Sorsele kommun har exempelvis många förvärvsarbete inom *Tillverkning av elektrisk tråd och kabel* samt några liknande delbranscher men dessa delbranscher har dock inte stora volymer förvärvsarbete i övriga kommuner.

Maskinindustri är en annan betydande industri med geografisk spridning i länet där tillverkning av karosser och släpvagnar intar en särsällning vad gäller antalet förvärvsarbete, med stora volymer i Umeå, Skellefteå och Dorotea. Tillverkning av olika former av skogs- och gruvmaskiner är en annan delbransch med stora volymer i länet, främst i Vindeln, Skellefteå och Umeå. Länets större delbranscher inom tillverkning är inte geografiskt koncentrerade till några enskilda kommuner, även om volymerna är större i de befolkningsmässigt största kommunerna samt i exempelvis Vindeln och Dorotea där antalet förvärvsarbete inom tillverkningsindustrin är högt i förhållande till befolkningmängden.

TJÄNSTESEKTORNS INRIKTNING

Tjänstesektorn består av en rad olika delbranscher av olika storlek och som av SCB definierats med varierande detaljeringsgrad. Västerbottens läns 15 största delbranscher inom tjänstesektorn beskrivs i tabell 3.

Tabell 3: Antalet förvärvsarbete inom tjänstesektorn 2008 efter kommun och delbransch

Delbransch	Bjurholm	Sorsele	Dorotea	Åsele	Malå	Norsjö	Vindeln	Storuman	Robertsfors	Vilhelmina	Nordmaling	Vännäs	Lycksele	Skellefteå	Umeå	Delbransch totalt
Vägtransport av gods	21	59	18	89	43	76	110	59	74	96	77	54	140	691	746	2353
Byggnad av hus		21	18		10	19	52	55	59	55	63	61	134	524	876	1947
Restaurangverksamhet	8	12		20	7	10	8	26	21	28	38	7	68	505	1101	1859
Annan konsultverksamhet avseende system- och programvara			8				6	10				7	22	512	828	1393
Annan teknisk konsultverksamhet					44	7		16	26	12	7	14	91	587	585	1389
Rivning av hus; markarbeten		16	19	13	81	58	22	81	16	53	46	107	79	384	320	1295
Elinstallationer					7	16	7	19	12	23	11	14	31	331	781	1252
Lokalvård	10	11	19	25	14	17	9			28	36	70	66	455	417	1177
Anläggning av motorvägar, vägar, flygfält och idrottsanläggningar	18	7	6	28	10	26	20	49		30	12	87	71	371	333	1068
Uthyrning av personal					6		10				7	7	15	179	723	947
Diverse övriga företagstjänster		37	45	28		35	29	46		33			90	218	302	863
Redovisning och bokföring, revision, skatterådgivning		5	5		6	5		16	18	13	5		55	230	375	733
Bankverksamhet utom centralbankverksamhet	5	5	7	6	6	7	11	15	12	15	14	13	20	159	364	659
Taxitrafik			9	15			8	7	20	34	11	12	30	167	329	642
Konsultverksamhet avseende företagsorganisation, information m.m.								9	6	12	5	8	13	178	374	605
Antal förvärvsarbete inom tjänstesektorn (hela sektorn i kommunen)	195	362	410	429	481	595	604	1104	591	1104	723	1052	2096	13169	23480	46395

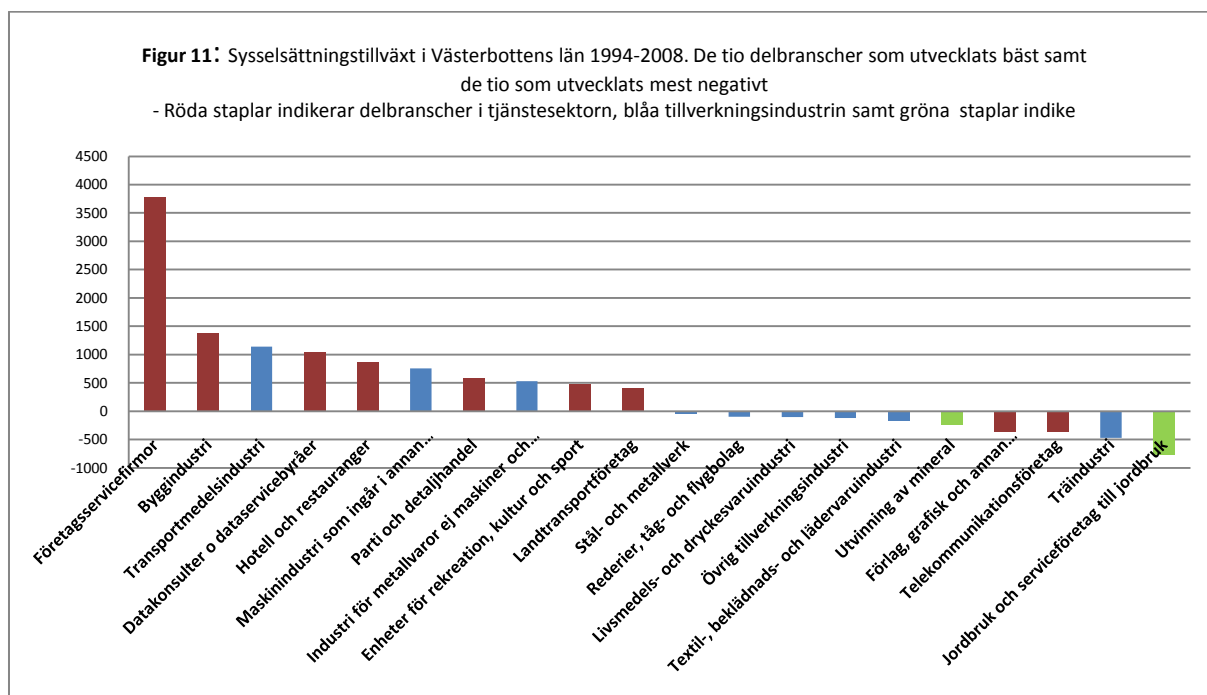
Tjänstesektorn sysselsätter mer än 2,5 gånger så många personer som tillverkningssektorn och mer än 14 gånger så många som råvaruindustrin. De allra flesta av länets största tjänstenärningar, sett till antalet förvärvsarbete, återfinns i länets alla delar. Vissa typer av konsulttjänster och till viss del personaluthyrningsverksamhet, är i något högre grad lokaliserade till länets större kommuner.

Länets största tjänstenärings återfinns inom flera olika branscher. Byggsektorn är en bransch med stora volymer anställda i länet med flera olika delbranscher representerade bland de 15 största. Olika typer av konsulttjänster är också en betydande tjänstenäring samt transporter (*Vägtransport av gods* och *Taxiverksamhet*).

TJÄNSTESEKTORN VÄXER STARKT I LÄNET

Figur 11 beskriver de tio delbranscher som utvecklats bäst respektive sämst under perioden 1994 till 2008, sett till antalet förvärvsarbetande. Generellt har tjänstesektorn haft en starkare sysselsättningstillväxt jämfört med tillverkningsindustrin och råvarusektorn (tjänstesektorn ökar med ca 20 % jmf tillverkningsindustrin ca 9 % den agrara sektorn och råvarusektorn ca -12 % mellan 1994-2008), med den största tillväxten i delbranschen *Företagsservicefirmor* där antalet förvärvsarbetande har ökat med nästan 4000 personer sedan 1994. Andra branscher inom tjänstesektorn där sysselsättningstillväxten varit hög är *Byggindustri* och *Datakonsulter och data-servicebyråer*, men även *Hotell och restauranger* har ökat.

Ett ökat antal förvärvsarbetande finns också inom tillverkningsindustrin. De delbranscher inom tillverkningsindustrin som vuxit mest under tidsperioden är *Transportmedelsindustri* (karosser, släpvagnar m.m.), *Maskinindustri som ingår i annan underavdelning* (bl.a. gruv- och skogsmaskiner) samt *Industri för metallvaror utom maskiner och apparater* medan delbranscherna *Träindustri* (hopslagning av SNI 20.1–21), *Förlag, grafisk och annan reproduktionsindustri* tillhör de branscher som haft den mest negativa utvecklingen.

Till viss del avspeglar tillväxtbranscherna de branscher som utvecklas positivt eller negativt i Umeå och Skellefteå, på grund av deras befolkningsmässiga storlek i förhållande till övriga länet. Detta är fallet med exempelvis *Parti- och detaljhandel* som ökar kraftigt i Umeå, men krymper eller ökar marginellt i övriga kommuner. Även om sådant är fallet skiljer sig tabellen inte nämnvärt åt om länets två kommuner exkluderas. *Företagsservicefirmor* är länets snabbast växande bransch och växer i alla kommuner men särskilt fort i Robertsfors, Umeå och Sorsele. Likaså växer datakonsultbranschen i de flesta kommunerna med den största procentuella ökningen i Dorotea och Umeå. Transportmedelindustrin växer i länet, främst i Umeå, Dorotea och Skellefteå. *Maskinindustri som ingår i annan underavdelning* är en annan snabbt växande delbransch där en stor del av tillväxten sker i Vindeln, Skellefteå och Umeå kommuner. På samma sätt ser utvecklingen i de branscher som minskat sysselsättningen olika ut på kommunnivå, även om tabellen i hög grad återger de branscher som krymper i de flesta kommuner. Bland undantagen kan nämnas *Träindustri* som minskat i de flesta kommuner, men ökat något i Lycksele och Skellefteå.

SAMMANFATTNING

Branschstrukturen i Västerbottens län jämfört med riket samt könsfördelningen i branscherna

- På länsnivå skiljer sig Västerbotten från riket främst i det att offentlig sektor är större samt att andelen förvärvsarbete i tjänstesektorn, och då främst företagstjänster, är större i riket.
- Antalet kvinnor är nästan hälften så många som antalet män i regionens näringsliv. De branscher som har den största manliga överrepresentationen är byggindustrin och jord- och skogsbrukssektorn. Störst andel kvinnor finns inom hotell- och restaurangbranschen samt parti- och detaljhandeln.
- Branschstrukturen i en majoritet av länets kommuner skiljer sig från branschstrukturen i riket, främst vad gäller andelen förvärvsarbete inom tillverkningsindustrin och jord- och skogsbruk. Umeå är den kommun som mest liknar riket vad gäller branschstruktur.

Sysselsättningen och förädlingsvärdets fördelning i länets kommuner

- Branschstrukturen i länets kommuner varierar. Många kommuner har en struktur som präglas av antingen varuproduktion eller tjänsteproduktion. Kommuner med en stor andel förvärvsarbete inom varuproduktion hittas främst inom och nära Umeås och Skellefteås arbetsmarknadsområden, medan branschstrukturen generellt i länets inland präglas av stora andelar förvärvsarbete inom tjänstnäringarna
- Förädlingsvärdet i den tjänsteproducerande sektorn i de flesta av länets kommuner är lägre i förhållande till förädlingsvärdet i den varuproducerande sektorn. Detta gäller även i de kommuner som har en stor andel förvärvsarbete inom tjänstesektorn.

De förvärvsarbetandes fördelning i länet samt sysselsättningstillväxten i branscherna

- 70 % av länets förvärvsarbete inom varuproduktion och 80 % av länets förvärvsarbete inom tjänsteproduktion finns i Umeå och Skellefteå.
- Flera av de delbranscher inom tjänstesektorn som vuxit mest i länet är geografiskt utspridda i länet. De delbranscher inom tillverkningsindustrin som vuxit är i högre utsträckning koncentrerade till färre kommuner.
- Tillverkningsindustrin har under perioden 1994-2008 haft en positiv sysselsättningsutveckling totalt sett, dock koncentrerad till specifika delbranscher
- Sysselsättningstillväxten har under perioden 1994-2008 varit högst i tjänstesektorn, mindre i tillverkningssektorn och negativ i råvarusektorn
- De delbranscher som vuxit mest åren 1994-2008 är *Företagsservicefirmor, Byggindustri, Transportmedelsindustri, Datakonsulter och dataservicebyråer* samt *Hotell och restaurang*. De delbranscher som har haft den mest negativa sysselsättningsutvecklingen är *Jordbruk och serviceföretag till jordbruk, Träindustri, Förlag, grafisk och annan reproduktionsindustri* samt *Utvinning av mineral*.
- Även om sysselsättningsökningarna i absoluta tal i hög grad påverkas av de branscher som ökar eller minskar i Umeå och Skellefteå, är det generellt samma branscher som växer och minskar i alla länets delar. Det tydligaste undantaget är parti- och detaljhandeln som växer i Umeå, ökar marginellt i Skellefteå och Lycksele men krymper i de andra kommunerna.

DEFINITIONER OCH SNI-KODER

Nedan följer de branscher som i detta dokument indelats i råvarusektorn, tillverkningssektorn och tjänstesektorn. Siffrorna avser kodning i SNI 2002 (Svensk Näringsgrensindelning 2002). För en mer detaljerad beskrivning av SNI 2002 se: www.scb.se.

Råvarusektorn:

- 01 jordbruk och serviceföretag till jordbruk
- 02 skogsbruk och serviceföretag till skogsbruk
- 05 fiskare, vattenbrukare inkl serviceföretag
- 10-14 utvinning av mineral
- 40.110 Generering av elektricitet

Tillverkningsindustrin:

- 15 livsmedels- och dryckesvaruindustri
- 17-19 textil-, beklädnads- och lädervaruindustri
- 20.2-.5 annan träindustri o varor av trä m.m., ej möbler
- 20.1 sågverk och hyvlrier, träimpregneringsverk
- 21exkl.11 pappers och pappersvaruindustri
- 22 förlag, grafisk och annan reproduktionsindustri
- 23 ind f stenkolsprod, raff petroleumprod o kärnbränsle
- 24exkl.4+.5 övrig kemisk industri
- 24.4+.5 ind f läkemedel, rengöringsmedel o toalettartiklar
- 25 gummi- och plastvaruindustri
- 26 jord- och stenvaruindustri
- 27 stål- och metallverk
- 28 industri för metallvaror utom maskiner och apparater
- 29 maskinindustri som ingår i annan underavdelning
- 30 industri för kontorsmaskiner o datorer
- 31+32 annan elektro- och teleproduktindustri
- 33 ind f precisions-, medicinska o optiska instr, ur
- 34+35 transportmedelsindustri
- 36+37 övrig tillverkningsindustri

Tjänstesektorn:

- 41 vattenverk
- 45 byggindustri
- 50.1 handel med motorfordon utom motorcyklar
- 50.2 bilserviceverkstäder
- 50.3-.5 handel med reservdelar, tillbehör till motorfordon
- 51 parti- och agenturhandel utom med motorfordon
- 52 detaljh, ej med motorf, rep hushållsart o personl art
- 55 hotell och restauranger
- 60.1 järnvägsbolag
- 60.2+.3 övriga landtransportföretag
- 61 rederier
- 62 flygbolag
- 63 serviceföretag t transport, resebyrå o transportförmedl
- 64.1 post- och budbilsföretag
- 64.2 telekommunikationsföretag
- 65+67.1 banker och andra kreditinstitut inkl stödtjänster
- 66+67.2 försäkringsbolag inkl stödtjänster
- 70 fastighetsbolag och fastighetsförvaltare
- 71 uthyrningsfirmor
- 72 datakonsulter o dataservicebyråer
- 74 andra företagservicefirmor
- 90 reningsverk, avfallsanlägggn, renhållningsverk
- 92 enheter för rekreation, kultur och sport
- 93-95 annan serviceverksamhet
- 40.131 Distribution av elektricitet
- 40.132 Handel med elektricitet
- 40.300 Ång- och hetvattenförsörjning m.m.